

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

- 1^η συνεδρία

Η κιονοστοιχία των Μαγεμένων: αρχιτεκτονική, γλυπτική, εικονογραφία

1. Michel Sève

Αρχαιολόγος, Ομότιμος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο της Λωραίνης

Στοιχεία για μία νέα μελέτη της αρχιτεκτονικής των Μαγεμένων

Υπάρχει μόνο μία μελέτη της στοάς των Μαγεμένων σαν αρχιτεκτονικό σύνολο, την οποία πραγματοποίησε επί τόπου ο Άγγλος αρχιτέκτονας Nicholas Revett το 1754, δημοσιεύθηκε όμως το 1794 μετά τον θάνατό του χωρίς τα αναγκαία σχόλια. Έκτοτε οι επιστήμονες ενδιαφέρθηκαν περισσότερο για τους πεσσούς με τη γλυπτή διακόσμηση και τα κορινθιακά κιονόκρανα. Χρησιμοποιώντας διάφορα στοιχεία που βρίσκονται στο Παρίσι γίνεται δυνατό να μελετήσουμε το μνημείο πληρέστερα: τα αρχιτεκτονικά μέλη στο Λούβρο, ένα σχέδιο του Louis-Sébastien Fauvel του 1782, δύο προφίλ σε κλίμακα 1:1 σχεδιασμένα το 1864 από τον ζωγράφο Pierre-Désiré Guillemet, ο οποίος ταξίδευε μαζί με τον Emmanuel Miller. Είναι τώρα δυνατό να συγκρίνουμε αυτήν την καινούργια αναπαράσταση με την αρχιτεκτονική του φόρουμ των Φιλίππων, η οποία δίνει ένα χρήσιμο σημείο αναφοράς για την χρονολογία του μνημείου.

2. Γεώργιος Βελήνης

Αρχιτέκτων, αρχαιολόγος, Ομότιμος Καθηγητής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η επιγραφή της κιονοστοιχίας των Μαγεμένων στο πλαίσιο της μεγαλογράμματης γραφής των αυτοκρατορικών χρόνων

Θα παρουσιαστεί αναλυτικά η επιγραφή των Μαγεμένων (Incantadas) έτσι όπως μας είναι γνωστή από τα σχέδια που συνέταξαν ο J. Stuart και ο N. Revett εντός του έτους 1787. Τίθεται το πρόβλημα της σχέσης ανάμεσα στην επιγραφή και το αρχιτεκτονικό έργο, ακολουθεί η παλαιογραφική ανάλυση και προτείνεται μια κατά το δυνατόν στενή χρονολόγηση εντός του ιστορικού πλαισίου των αυτοκρατορικών χρόνων.

3. Θεοδοσία Στεφανίδου-Τιβερίου

Ομότιμη Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οι «Μαγεμένες» της Θεσσαλονίκης και η μνημειακή φυσιογνωμία της πόλης κατά τον 2ο αι. μ.Χ.

Αξιολογούνται καταρχάς οι σύγχρονες απόψεις για την ακριβέστερη θέση του μνημείου στην καρδιά της πόλης, δηλαδή στον χώρο μεταξύ της πολιτικής αγοράς και του κύριου οδικού άξονα της πόλης, της σημερινής Εγνατίας. Η θέση αυτή μας βεβαιώνει για τον δημόσιο και επίσημο χαρακτήρα του συγκροτήματος στο οποίο ανήκε άλλοτε η Στοά με την ανάγλυφη πεσσοστοιχία. Οι ανάγλυφες, φυσικού μεγέθους μορφές, εντάσσονται σε συγκεκριμένους εικονογραφικούς κύκλους, για τους οποίους επιχειρούνται ορισμένες νέες παρατηρήσεις. Επιπλέον επισημαίνονται η υψηλή ποιότητα της εκτέλεσης και τα στυλιστικά χαρακτηριστικά της λάξευσης, τα οποία οδηγούν στο ασφαλές συμπέρασμα ότι για την εργασία αυτή κλήθηκε συνεργείο από την Αθήνα. Εισαγμένα μαρμάρια αττικά προϊόντα απαντούν σε ευρεία κυκλοφορία στη Θεσσαλονίκη, ιδιαίτερα κατά τον 2ο και 3ο αι. μ.Χ., και ικανοποιούν τη ζήτηση ενός απαιτητικού αγοραστικού κοινού. Συνυπάρχουν με τα τοπικά προϊόντα, που και αυτά γνωρίζουν στο ίδιο διάστημα μεγάλη άνθηση και αποκτούν συχνά μνημειακό χαρακτήρα. Εάν στον ιδιωτικό τομέα και κυρίως στα νεκροταφεία κυριαρχούν οι τοπικές μορφές μνημείων, στον δημόσιο χώρο, δηλαδή στην Αγορά και τα μεγάλα ιερά της πόλης, τον πρώτο λόγο έχουν γλυπτά εξαιρετικής ποιότητας και σε αττικό στυλ, που αποτελούν ειδικές παραγγελίες, όπως ακριβώς και οι ανάγλυφες μορφές των «Μαγεμένων». Το αρχιτεκτονικό και εικαστικό πλαίσιο που διαμορφώνεται στη Θεσσαλονίκη στη διάρκεια του 2ου αι. είναι αντάξιο του μητροπολιτικού χαρακτήρα της, τον οποίο μαρτυρούν και οι γραπτές πηγές.

4. Αστέριος Λιούτας

Προϊστάμενος τμήματος Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και Μουσείων, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης

Ο πέμπτος πεσσός της Στοάς των Ειδώλων

Η τυχαία ανεύρεση ενός μαρμάρινου θραύσματος από το μνημείο των Incantadas το 1997, συνέπεσε με τον εορτασμό της Θεσσαλονίκης ως πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης. Το εύρημα δημοσιοποιήθηκε λίγους μήνες αργότερα, στο ετήσιο συνέδριο για το ΑΕΜΘ, όπου έγινε η σύνδεσή του με το συγκεκριμένο μνημείο, καθώς και η ταύτιση της ανάγλυφης μορφής με τη θεά Νίκη. Όπως είναι γνωστό, μέρος των αρχιτεκτονικών καταλοίπων του μνημείου, κυρίως οι τέσσερις αμφίγλυφοι πεσσοί που διακοσμούσαν τον όροφο της στοάς, βρίσκονται από το 1869 στο Λούβρο, όπου τοποθετήθηκαν μετά την μυθιστορηματική αρπαγή τους το 1864. Το θραύσμα που βρέθηκε στη Θεσσαλονίκη, προέρχεται από έναν πέμπτο πεσσό, ο οποίος διέλαθε της αρπαγής, διότι δεν υπήρχε τότε *in situ* στο μνημείο. Πρόκειται για το μοναδικό τμήμα του μνημείου που έχει εντοπιστεί και βρίσκεται σήμερα στην Ελλάδα.

• 2^η συνεδρία

Οι Μαγεμένες των ξένων (περιηγητές, φωτογράφοι, αρχαιολόγοι)

5. Σαπφώ Ταμπάκη

Τέως Επίκουρη Καθηγήτρια του Τμήματος Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οι περιηγητές και οι Μαγεμένες της Θεσσαλονίκης

Πολλοί και ποικίλοι είναι, ήδη από την αρχαιότητα, οι λόγοι που ώθησαν τους ανθρώπους στην περιήγηση, στο ταξίδι σε μακρινά μέρη, ενώ στη Δύση τα ταξίδια ανακαλύψαν

εμφανίζονται έντονα από το τέλος του Μεσαίωνα και τις αρχές της Αναγέννησης. Οι αναμνήσεις του εκδίδονται, μετά την επιστροφή τους σε βιβλία. Τα περιηγητικά αυτά κείμενα με αναφορές στη Θεσσαλονίκη δίνουν ενδιαφέροντα στοιχεία για την ιστορία, τους ανθρώπους, τη ζωή στην πόλη, αλλά και τα μνημεία της.

Το αρχαίο μνημείο της Θεσσαλονίκης, που ονομάζεται *Μαγεμένες* ή *Incantadas* ή *Είδωλα*, είναι αυτό το οποίο αναμφισβήτητα, εκτός από τα πολλά λατρευτικά μνημεία, συγκεντρώνει το ενδιαφέρον όλων των περιηγητών, ειδικών και μη, όταν επισκέπτονται την πόλη τους περασμένους αιώνες. Καθώς βρισκόταν στο κέντρο της πόλης, λίγο πιο πάνω από τη σημερινή Εγνατία οδό στην περιοχή της Αρχαίας Αγοράς, και σωζόταν σε μεγάλο ύψος, ήταν εύκολο να εντοπισθεί από τους επισκέπτες.

Η παλαιότερη μνεία του γίνεται στο χειρόγραφο του Κυριακού του Αγκωνίτη – αποσπάσματα εκδίδονται τον 18^ο αιώνα- ο οποίος το 1431 αναφέρει ότι διέκρινε μαρμάρινα αγάλματα θεών στα επιστύλια κατεστραμμένου ναού της Άρτεμης. Πρέπει να πρόκειται για τα *Είδωλα*.

Σύντομες είναι οι περισσότερες περιγραφές τον 18^ο και 19^ο αιώνα, ενώ οι περιηγητές προσπαθούν να βρουν τη χρήση του μνημείου: θέατρο, ναός, στοά, είσοδος σε αγορά ή ανάκτορο ή ιππόδρομο, θριαμβική ασπίδα. Ο Γάλλος πρόξενος F. de Beaujour κάνει μία προσπάθεια ανασκαφής, αλλά το αίτημά του να πάρει ένα από τα ανάγλυφα δεν γίνεται αποδεκτό από τον πασά της πόλης.

Σώζονται τρία χαρακτηριστικά του μνημείου. Το πρώτο του 17^ο αιώνα από τον Etienne Gravier, τα επόμενα δύο από τον 18^ο αιώνα. Το δεύτερο του Richard Pococke, ενώ το τρίτο, των αρχαιοδιφών και αρχιτεκτόνων J. Stuart και N. Revett. Αυτό είναι το πιο λεπτομερές και ακριβές. Το βιβλίο τους περιέχει ακόμη και χαρακτηριστικά των αναγλύφων.

Η τελευταία αναφορά στο μνημείο στο κέντρο της πόλης γίνεται από αυτόν που κατόρθωσε να αποσπάσει μεγάλο τμήμα του το 1864 και να το μεταφέρει στο Παρίσι, όταν πήρε την εντολή: «Υπάρχει ενδιαφέρον για το σύνολο του οικοδομήματος, αφαιρέστε το όλο». Ήταν ο Γάλλος φιλόλογος και επίσημος απεσταλμένος της Γαλλίας Emmanuel Clement Bebigne Miller, που ήρθε για να μελετήσει χειρόγραφα και να «συλλέξει» αρχαιότητες και αφαίρεσε με άδεια του πασά κυρίως τους πεσσούς με τα ανάγλυφα, που βρίσκονται σήμερα στο Λούβρο.

Ωστόσο, αρκετοί από τους μετέπειτα επισκέπτες στην πόλη συνεχίζουν να αναφέρονται στις *Μαγεμένες*.

6. Αλέξανδρος Χ. Γρηγορίου

Ερευνητής

Οι “Μαγεμένες”: Από τον Étienne Gravier d’Otières (1685) στον Paul Perdrizet (1930). Άγνωστα κείμενα και μαρτυρίες.

Οι «Μαγεμένες» (Incantadas), ένα σύμπλεγμα αγαλμάτων που βρισκόταν στην αυλή εβραϊκής κατοικίας, σε κάθετο προς την Εγνατία δρόμο πίσω από τα λουτρά «Παράδεισος» της Θεσσαλονίκης, απεικονίσθηκαν για πρώτη φορά το 1685 στο χειρόγραφο του γάλλου μαρκήσιου Étienne Gravier d’Otières (BnF № 7176). Συστηματική όμως καταγραφή τους πραγματοποίησαν το 1753 οι βρετανοί αρχιτέκτονες James Stuart και Nicholas Revett. Έναν αιώνα περίπου αργότερα (1864), ο γάλλος παλαιογράφος Emmanuel Miller, με την συνδρομή του προξένου de Poncharra, του ναυάρχου d’Aboville και του πλοιάρχου Maugel, αφαίρεσε τα «είδωλα» και τα μετέφερε στο Παρίσι (Μουσείο του Λούβρου). Στα χρόνια που μεσολάβησαν ανάμεσα από τις προαναφερθείσες χρονολογίες και μέχρι το 1930 που δημοσιεύθηκε η μελέτη του γάλλου αρχαιολόγου Paul Perdrizet, οι «Μαγεμένες» αποτέλεσαν διαχρονικό σημείο αναφοράς για τη

Θεσσαλονίκη. Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται αποσπάσματα από άγνωστα στο ευρύ κοινό κείμενα και μαρτυρίες της περιόδου 1685-1930, που εντοπίστηκαν σε ξενόγλωσσες ταξιδιωτικές αναμνήσεις, προσωπικά ημερολόγια και περιηγητικά χρονικά.

7. Samuel Provost

Αναπληρωτής Καθηγητής της Αρχαιολογίας και της Ιστορίας της Τέχνης της Ύστερης Αρχαιότητας, Πανεπιστήμιο της Λωραίνης (Nancy)

Μια επί μακρόν αναβληθείσα προσπάθεια: η δημοσίευση του μνημείου "Incantada" από τον Paul Perdrizet (1910-1931)

Στην περίφημη βιβλιογραφία του Γάλλου αρχαιολόγου Paul Perdrizet (1870-1938), το άρθρο για την «Incantada» της Θεσσαλονίκης είναι το προτελευταίο σχετικά με τις ελληνικές αρχαιότητες - το τελευταίο αφορά τη γέφυρα της Αμφίπολης (Perdrizet 1933). Αυτό το μάλλον εκτενές άρθρο στο *Monuments et mémoires de la Fondation Piot* ήταν η δημοσίευση μιας ομιλίας του Perdrizet στο 5ο διεθνές αρχαιολογικό συνέδριο που είχε πραγματοποιηθεί κατά το προηγούμενο έτος στο Αλγέρι. Αν και το πρωτότυπο χειρόγραφο του άρθρου έχει προφανώς χαθεί, τα προσωπικά αρχεία του Paul Perdrizet που φυλάσσονται στο Université de Lorraine, στο Nancy, επιτρέπουν να ανιχνευθεί η μακρά διαδικασία που οδήγησε στη δημοσίευση αυτή του 1931.

Σε πρώτη φάση, η χρονική στιγμή αυτής της δημοσίευσης μπορεί να φαίνεται περίεργη, σε σύγκριση με τη σύγχρονη επιστημονική δραστηριότητα του Paul Perdrizet. Πρώην μέλος της Γαλλικής Σχολής Αθηνών ήταν φυσικά γνωστός για το έργο του στις ανασκαφές στους Δελφούς και για την εξερεύνηση της Ανατολικής Μακεδονίας, αλλά αυτά ανήκαν στην πρώτη περίοδο της επιστημονικής του σταδιοδρομίας, σχεδόν τριάντα χρόνια νωρίτερα. Κατά τη δεκαετία του 1920 και στις αρχές της δεκαετίας του 1930, το ενδιαφέρον του κινήθηκε σε πολύ διαφορετικά θέματα, όπως η Αίγυπτος κατά την περίοδο της ελληνορωμαϊκής περιόδου, η γαλλική τέχνη και θρησκευτική ιστορία της τελευταίας μεσαιωνικής περιόδου.

Η εξήγηση αυτής της καθυστέρησης είναι ότι το άρθρο του 1931 ήταν στην πραγματικότητα μια επί μακρόν αναβληθείσα δημοσίευση. Ο Paul Perdrizet άρχισε να ερευνά το μνημείο το 1910, κατόπιν αιτήματος του μέντορά του, Théophile Homolle, πρώην διευθυντή της Γαλλικής Σχολής στην Αθήνα και στη συνέχεια διευθυντή των Musées Nationaux και του Λούβρου.

Η έρευνα του Paul Perdrizet σχετικά με την Incantada πρέπει να μελετηθεί στο πλαίσιο των επιστημονικών του δραστηριοτήτων τα τελευταία χρόνια πριν από την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, εποχή κατά την οποία παρήγαγε μερικά από τα σημαντικότερα έργα του για τη Μακεδονία, ενώ ήταν υπεύθυνος για τις ελληνικές επιγραφές στη Μακεδονία για το corpus της Ακαδημίας του Βερολίνου - ένα ακόμη αποτυχημένο του εγχείρημα.

Η γοητεία του θέματος για τον Paul Perdrizet ήταν πολλαπλή: πήγαζε από το ενδιαφέρον του για την αρχαία ελληνική θρησκεία, καθώς και για τη μνημειακή γλυπτική. Αναμφίβολα πήγαζε και από την πλούσια νεώτερη ιστορία του μνημείου, με τις τόσες περιγραφές και πρώιμες απεικονίσεις από τους περιηγητές. Ο Paul Perdrizet είχε έντονο ενδιαφέρον για την ελληνική λαϊκή τέχνη, όπως επίσης είναι γνωστό από άλλες δημοσιεύσεις του. Τέλος, υπήρξε και ένα είδος προσωπικής δικαίωσης, καθώς ο ίδιος ο Théophile Homolle, που τον είχε αποκλείσει από τη δημοσίευση των αγαλμάτων των Δελφών δέκα χρόνια νωρίτερα, τον ενθάρρυνε να μελετήσει την Incantada στο Λούβρο το 1910.

8. Παναγιώτης ΕΛ Γκεντί

Υποψήφιος Διδάκτωρ Νέας Ελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Το ρήμα της εμπειρίας: (φιλολογικά) μεθοδολογικά σχόλια για την (ιστορική) αφήγηση της «αρπαγής» των Μαγεμένων

Το μεταθανάτιο έργο του Emmanuel Miller (1812?-1886) *Le Mont Athos. Vatorédi. L' Ile de Thasos* (1889) αποτελεί πλέον τεκμήριο και κείμενο καταστατικής σημασίας για τη μελέτη των Μαγεμένων της Θεσσαλονίκης. Ως ιστορικό τεκμήριο, το οποίο αφηγείται, επικυρώνει και αποδεικνύει την «αρπαγή» των Μαγεμένων έχει αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο κάθε νεώτερης αφήγησης, είτε αυτή ρηματοποιείται και υλοποιείται μέσω των ιστορικών σπουδών/ιστοριογραφίας είτε μέσω (κοινωνικών) ιστορικών πεποιθήσεων. Στην παρούσα ανακοίνωση το ενδιαφέρον μου εστιάζεται σε δύο κεντρικούς άξονες: αφ' ενός στην εκδοτική ιστορία του κειμένου του Miller, προκειμένου να θίξω τις μεθοδολογικές προϋποθέσεις της ιστορικής έρευνας, και αφ' ετέρου στη ρητορική του κειμένου, προκειμένου να διερευνήσω τους τρόπους με τους οποίους το κείμενο συστήνεται στον σημερινό αναγνώστη ως ιστορικό τεκμήριο. Κεντρικό επιχείρημά μου είναι ότι το έργο του Miller διαπλέκει τους ρητορικούς τρόπους εξ αιτίας (ή χάριν) του γραμματειακού είδους στο οποίο ανήκει. Η διαπλοκή της «ιστορίας» και της «λογοτεχνίας» ως πρακτικών λόγου δημιουργεί ένα αφηγηματικό αμάλγαμα άξιο προσοχής, καθώς διαταράσσει την (σημερινή) ιστορική βεβαιότητα. Κύριο μέλημά μου είναι η ανάδειξη των μεταβαλλόμενων πλαισίων της ιστορικής γνώσης μέσα από μία διαδικασία επανεπίσκεψης και επανανάγνωσης των τεκμηρίων – τόσο του κειμένου του Miller και των αναφορών του στις Μαγεμένες όσο και άλλων πολιτισμικών κειμένων, τα οποία διασυνδέονται με τον λόγο του Γάλλου επιστήμονα.

9. Χάρης Γιακουμής

Ιστορικός Τέχνης και Φωτογραφίας, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου του Παρισιού

Ψάχνοντας τις Μαγεμένες και όχι μόνο στη φωτοευαίσθητη επιφάνεια του χρόνου

Η ιστορία της φωτογραφίας στη Θεσσαλονίκη τον 19ο αιώνα αποτελεί διεθνώς ένα μυστήριο. Αν και οι ημερομηνίες 1863-1864, όπου έγινε η προετοιμασία και η μεταφορά των Μαγεμένων από το Miller στο Μουσείο του Λούβρου δεν είναι και τόσο πρώιμες για το φωτογραφικό μέσο, παραδόξως αυτή η πόλη δεν μας έχει φανερωθεί φωτογραφικά πριν από αυτήν την περίοδο. Αν και έχουμε γραπτές μαρτυρίες για επισκέψεις φωτογράφων πολύ πιο πριν, τα φωτογραφικά τεκμήρια όμως περιμένουν να ανακαλυφθούν.

Θα επικεντρωθούμε στα πρώτα τριάντα χρόνια της ιστορίας της φωτογραφίας, από την πρώτη ιστορικά φωτογραφική περίοδο το 1839 έως και το 1869, την χρονιά με τη σημαντική αλλαγή της πόλης, την κατεδάφιση του παραθαλάσσιου τείχους. Ανασκάπτοντας τη φωτοευαίσθητη επιφάνεια του χρόνου, θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε την ιδιαιτερότητα που έχει η φωτογραφική γραφή για την καταγραφή της ιστορίας της πόλης της Θεσσαλονίκης.

- 3^η συνεδρία

Αρχαία κατάλοιπα και οθωμανική νεωτερικότητα στη Θεσσαλονίκη

10. Παναγιώτης Κ. Πούλος

Λέκτορας, Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Άγγελοι και είδωλα στο κατώφλι της οθωμανικής νεωτερικότητας στη Θεσσαλονίκη

Η μαρτυρία του Γάλλου διπλωμάτη Félix de Beaujour στα τέλη του 18ου αιώνα για την τουρκική ονομασία των περίφημων «Μαγεμένων» αποτέλεσε την απαρχή μιας αλυσίδας δημιουργικών ερμηνειών της σημασίας της φράσης sureth maleh. Πέρα όμως από το ονοματολογικό ζήτημα, η σχέση της μουσουλμανικής κοινότητας της πόλης με τις συγκεκριμένες αρχαιότητες και τις ιστορίες τους παραμένει σχετικά άγνωστη καθώς έχει ελάχιστα διερευνηθεί.

Με αφετηρία το έργο του ποιητή Ahmet Meşhûî (1783-1857) στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μια πρώτη ανάγνωση οθωμανικών λογοτεχνικών και ιστοριογραφικών πηγών για τη Θεσσαλονίκη του 19ου αιώνα με στόχο την σκιαγράφηση του ευρύτερου νοηματικού πλαισίου στο οποίο μπορούν να τοποθετηθούν η πρόσληψη, οι αντιλήψεις και γενικότερα η σύνδεση της μουσουλμανικής κοινότητας της πόλης με τα κατάλοιπα του παρελθόντος, αλλά και με το συγκεκριμένο μνημείο. Το σύνολο των κειμένων που εξετάζονται τοποθετούνται ιστορικά στο κατώφλι της οθωμανικής νεωτερικότητας, η οποία, ανάμεσα σε άλλους παράγοντες, ορίζεται και από τη διαδικασία συγκρότησης της πρώιμης αρχαιολογικής συνείδησης του οθωμανικού κράτους, αλλά και γενικότερα της αντίληψης της ιστορικής κληρονομιάς της πόλης. Στόχος αυτής της κριτικής ανάγνωσης είναι η ανάδειξη των αντιφάσεων και αμφισημιών αυτής της διεργασίας.

11. Edhem Eldem

Πανεπιστήμιο του Βοσπόρου & Collège de France

Ο τόπος της Θεσσαλονίκης στην Πρώιμη Οθωμανική Αρχαιολογία

Η περίοδος από τα μέσα της δεκαετίας του 1840 έως τα τέλη της δεκαετίας του 1870 είναι η λιγότερο γνωστή και τεκμηριωμένη εποχή της Οθωμανικής Αρχαιολογίας. Ωστόσο, εναλλακτικές και ακατάγραφες πηγές επιτρέπουν μία βαθύτερη κατανόηση αυτής της «γκρίζας» περιόδου, στη διάρκεια της οποίας η Θεσσαλονίκη ήταν ένας σημαντικός προμηθευτής αρχαιοτήτων στις τότε δημιουργούμενες συλλογές του Αυτοκρατορικού Μουσείου. Αν και η απόσπαση των Incantadas δεν φαίνεται να έχει αφήσει κάποιο ίχνος στα οθωμανικά αρχεία, ένας σημαντικός αριθμός τεκμηρίων μάς επιτρέπει να κατανοήσουμε τον χαρακτήρα και τη δυναμική του οθωμανικού συλλεκτισμού σε μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Αυτοκρατορίας.

- 4^η συνεδρία

Οι Μαγεμένες στο παρόν της πόλης: Συλλογική μνήμη, λόγος, τέχνες

12. Στυλιάνα Γκαλινίκη

Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη Τμήματος Συλλογών Λίθινων, Ψηφιδωτών & Τοιχογραφιών, Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης &

Εσθήρ Σολομών

Επίκουρη Καθηγήτρια Μουσειολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συγκροτώντας την ταυτότητα της Θεσσαλονίκης μέσω του δημόσιου λόγου (1985-2018): πολιτισμικές αναλύσεις γύρω από την «επανακάλυψη» ενός ξεχασμένου μνημείου

Εκατόν έξι χρόνια μετά την ένταξη της Θεσσαλονίκης στο σύγχρονο ελληνικό κράτος, οι Ενκαντάδας, τα Είδωλα ή αλλιώς οι Μαγεμένες της Θεσσαλονίκης φαίνεται ότι αποκτούν μια

ιδιαίτερη θέση στο δημόσιο λόγο της πόλης, διαμορφώνοντας και επαναπροσδιορίζοντας την ταυτότητα και την πολιτισμική της μνήμη. Στο πλαίσιο τού λόγου αυτού, τα γλυπτά ενδύονται με ποικίλες και συχνά αντικρουόμενες μεταξύ τους σημασίες: άλλοτε παρουσιάζονται ως «εξόριστες Καρυάτιδες» ή ακόμη και ως «τα Ελγίνεια της Θεσσαλονίκης», σημαντικές αρχαιότητες που δύνανται να συνδέσουν συμβολικά την πόλη με το ένδοξο κλασικό παρελθόν της Ελλάδας και την εμβληματική μορφή του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Άλλοτε πάλι, οι Μαγεμένες φέρονται να εκφράζουν το πολυεθνικό παρελθόν της οθωμανικής Θεσσαλονίκης: μία ρωμαϊκή κιονοστοιχία ενσωματωμένη για αιώνες στην αυλή ενός ισπανοεβραϊκού σπιτιού στο κέντρο μιας τυπικής βαλκανικής πόλης της οθωμανικής περιόδου, θέλγει τους κατοίκους της που θρυλούν τις «πετρωμένες» μορφές του μνημείου. Τέλος, για τους λιγοστούς Θεσσαλονικιούς Εβραίους, οι Ενκαντάδας ανακαλούν τη σχεδόν νεκρή διάλεκτο ladino στην «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων», όπως χαρακτηριστικά ονομαζόταν η πόλη πριν την καταστροφική πυρκαγιά του 1917, το νέο πολεοδομικό σχέδιο της Θεσσαλονίκης και την οριστική εκτόπιση της κοινότητάς τους από τις ναζιστικές αρχές κατοχής το 1943.

Η ανακοίνωση διερευνά τις προσλήψεις και χρήσεις του μνημείου στο παρόν. Στο πλαίσιο σημαντικών χωρικών, αρχαιολογικών και ιδεολογικών πολιτικών της μνήμης κατά την τελευταία τριακονταετία αλλά και της τρέχουσας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα, η Θεσσαλονίκη φαίνεται να επιζητά την «επαναμάγευσή» της μέσα από το πολύσημο και μέχρι πρότινος ξεχασμένο της μνημείο, ενώ η συμβολική επιστροφή και τοποθέτηση των αντιγράφων των Ενκαντάδας στο Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης δηλώνει όχι μόνο μια σημαντική σύνδεση με το παρελθόν αλλά και μια ποικιλία σημασιοδοτήσεων της πολιτιστικής κληρονομιάς της Θεσσαλονίκης στο παρόν.

13. Γεωργία Γκότση

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής και Συγκριτικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

«Σε αναζήτηση της χαμένης μνήμης: Οι Incantadas στη λογοτεχνία της Θεσσαλονίκης»

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και ως τις μέρες μας, σε μια εποχή που σφραγίζεται από σύνθετες αλλαγές στο βαλκανικό και ευρωπαϊκό γίγνεσθαι και από τις πολυδιάστατες συνέπειες της «οικονομικής κρίσης» στην ελληνική κοινωνία, η κατεστραμμένη το 1864 ρωμαϊκή κιονοστοιχία, γνωστή με το θηλυκό γένους όνομα “Las Incantadas” (αλλιώς «Είδωλα»), αναδύεται σε κεντρικό τόπο ενός δικτύου λόγων για την ταυτότητα και την πολιτισμική μνήμη της Θεσσαλονίκης. Η σύγχρονη λογοτεχνία της Θεσσαλονίκης, ακολουθώντας και αλληλεπιδρώντας με την αρχαιολογία και τη δημόσια ιστορία, αναπαριστά, με άλλα λόγια καθιστά ορατές και έμπυχες, τις ανάγλυφες μορφές που κοσμούσαν το κτίσμα και για δεκαετίες είχαν σβηστεί από τη συλλογική μνήμη της πόλης.

Η ανακοίνωση εξετάζει τους όρους με τους οποίους σύγχρονα μυθοπλαστικά κείμενα σημασιοδοτούν τις υλικές αυτές αρχαιότητες και τη λεηλασία τους από τον Emmanuel Miller ως τεκμήρια μιας κοινής διεθνιστικής ιστορικής συνείδησης και ως συμβολικές εκφράσεις της επαναλαμβανόμενης μοίρας του λαού της πόλης σε συνθήκες αποικιοκρατικής βίας. Στόχος της εξέτασης δεν είναι η πραγμάτευση ζητημάτων αισθητικής τάξεως αλλά η ανάδειξη της δημιουργίας ενός «τοπικού» λογοτεχνικού θέματος και της παραγωγής αντιλήψεων για τον οθωμανικό χρονότοπο της πόλης στο ευρύτερο πλαίσιο της πρόσφατης επαναπραγμάτευσής του. Οι τίτλοι των κειμένων τα

συνδέουν σιωπηρά με το παλαιότερο πεζογράφημα «Las Incantadas» του Γ. Ιωάννου που εισάγει το «μνημείο με τις Μαγεμένες» στη λογοτεχνία μνήμης της Θεσσαλονίκης. Διαφορετικά ωστόσο από τη γραφή του Ιωάννου που εξομολογείται ένα παραβατικό προς τον κυρίαρχο λόγο προσωπικό βίωμα του χαμένου χρόνου της συμβίωσης, η σύγχρονη γραφή συνεισφέρει στη συγκρότηση μιας εθνοποιημένης αντίληψης τους πολυπολιτισμικού παρελθόντος της πόλης που αποδέχεται τον Άλλο εφόσον αυτός προσεταιρίζεται τις αντιλήψεις του εθνικού Εαυτού.

14. Μαρία Δ. Καγιαδάκη

Ιστορικός Τέχνης, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης, Μέλος ΣΕΠ, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Οι «Μαγεμένες» της Θεσσαλονίκης στη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία

Οι «Μαγεμένες», οι ανάγλυφες μνημειακές μορφές που κοσμούσαν την ευρύτερη περιοχή της Ρωμαϊκής Αγοράς μέχρι τον 19ο αιώνα, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας και της ταυτότητας της Θεσσαλονίκης, που έχει τροφοδοτήσει τις συζητήσεις της επιστημονικής κοινότητας, αλλά και το ενδιαφέρον του κόσμου. Αναπόφευκτα οι «Μαγεμένες» έχουν αποτελέσει πλούσια πηγή έμπνευσης. Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στην τελευταία διαπίστωση και συγκεκριμένα στην πρόσληψη των «Μαγεμένων» από Έλληνες και ξένους εικαστικούς. Μέσα από την προβολή και ανάλυση έργων που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια με αφορμή τις θρυλικές μορφές της Θεσσαλονίκης, θα διερευνηθεί ο τρόπος οπτικής, ερμηνείας και αποτύπωσής τους στο πλαίσιο της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας, αλλά και ο ρόλος της αρχαιολογικής κληρονομιάς στην εικαστική έκφραση.

- 5η συνεδρία
Αναζητώντας τις Μαγεμένες στον χώρο

15. Massimo Vitti

Αρχαιολόγος, Εφορεία του Δήμου Ρώμης &

Fulvia Bianchi

Αρχαιολόγος

Las Incantadas: Το τοπογραφικό πλαίσιο, η αρχιτεκτονική τυπολογία, τα *disiecta membra*

Η ανακοίνωση επιχειρεί να αναλύσει, με βάση τα σημερινά δεδομένα, το τοπογραφικό-πολεοδομικό πλαίσιο εντός του οποίου κτίστηκε το μνημείο των Μαγεμένων, να καθορίσει σε ποια αρχιτεκτονική τυπολογία ανήκει το κτίσμα, και να απαντήσει στην ερώτηση αν υπάρχουν άλλα αρχιτεκτονικά μέλη που μπορούν να συσχετιστούν με το συγκεκριμένο οικοδόμημα.

16. Αριστοτέλης Μέντζος

Ομότιμος Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οι «Μαγεμένες»: μια πρόταση μερικής ανασυγκρότησης του μνημειακού κέντρου της ρωμαϊκής Θεσσαλονίκης.

Με αφετηρία την ομοφωνία των μελετητών ως προς την ευρύτερη θέση του μνημείου στο μέσο περίπου της απόστασης μεταξύ Παναγίας Χαλκέων και Αγίου Νικολάου, γίνεται κατ' αρχήν προσπάθεια να προσδιοριστούν τα όρια της Ρωμαϊκής οικοδομικής νησίδας μέσα στην οποία αυτό περιλαμβάνονταν. Ακολούθως προσδιορίζεται ο προσανατολισμός του με τη βοήθεια των περιγραφών των περιηγητών. Με βάση τα παραπάνω ακολουθεί η πρόταση ερμηνείας και χρονολόγησης της κιονοστοιχίας των Incantadas και του κτηρίου στο οποίο ανήκε το μνημείο.

17. Γιάννης Επαμεινώνδας

Αρχιτέκτων, Διευθυντής του Πολιτιστικού κέντρου Θεσσαλονίκης του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης

Οι Μαγεμένες στο πανόραμα του Σέκεϋ, 1863. Ενδείξεις για τον προσανατολισμό του μνημείου.

Η ανακοίνωση πραγματεύεται τον εντοπισμό του μνημείου των Μαγεμένων στην παλαιότερη μέχρι στιγμής φωτογραφία της Θεσσαλονίκης –το πανόραμα του Σέκεϋ– τεκμηριωμένη στον Νοέμβριο του 1863 (ένα χρόνο πριν από τη διαρπαγή των γλυπτών). Ο προσανατολισμός του μνημείου σε αυτή τη λήψη, καθώς και στη φωτογραφία του Κολόμβου, τεκμαίρεται κάθετος στον άξονα της Εγνατίας οδού.

18. Σάββας Δεμερτζής

Κτηνίατρος, Συλλέκτης, Επιμελητής της Αγιορείτικης Χαρτοθήκης και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης

Συλλεκτισμός και αρχαιολογική έρευνα

Τελευταία στη Θεσσαλονίκη εκδηλώνεται από τους πολίτες μεγάλο ενδιαφέρον για τα μνημεία της πόλης, υπάρχοντα ή μεταφερθέντα. Το φαινόμενο εξηγείται από το γεγονός ότι η πόλη υποβαθμίστηκε βιομηχανικά και συνεπώς μια αναβάθμιση του αρχαιολογικού τουρισμού θεωρείται ότι θα αποτελούσε σοβαρό πολιτιστικό αλλά και οικονομικό αντίβαρο.

Μεταξύ των μνημείων αυτών, κορυφαίου ενδιαφέροντος είναι οι “Incantadas”, δηλαδή οι Μαγεμένες. Εντοπίζεται στην αρχαία αγορά, στο πρώτο άνηρο βορείως της Εγνατία, όπου βρίσκονταν η εβραϊκή συνοικία Rogos και μάλιστα στο ανατολικό της τμήμα, απέναντι από την παλιά εκκλησία του Αγίου Νικολάου του Τρανού, που είχε καεί τον Αύγουστο του 1917. Υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις για την ανάδειξή του, ριζοσπαστικότερη όμως λύση θα ήταν μια ανασκαφική τομή για να αποκαλυφθεί ο στυλοβάτης του μνημείου, οπότε θα υπήρχαν σοβαρές πιθανότητες να βρεθούν και άλλα αρχιτεκτονικά του μέλη.

Η συλλογή παλιών χαρακτηριστικών, φωτογραφιών ή έργων ζωγραφικής, βοηθούν τους αρχαιολόγους να εκτιμήσουν τη φθορά που υπέστη το μνημείο από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα έως και τα μέσα του 19^{ου}, διότι υπάρχουν ντοκουμέντα κατά το διάστημα αυτό. Επιπλέον, οι διαθέσιμοι παλιοί χάρτες της εντός των τειχών πόλης μας βοηθούν στον εντοπισμό του. Οι συλλέκτες της πόλης μας θεωρούν καθήκον και τιμή τους να βοηθήσουν με οποιονδήποτε τρόπο το έργο των αρχαιολογικών υπηρεσιών στη Θεσσαλονίκη.

- 6^η συνεδρία

Η γειτονιά των Μαγεμένων

19. Ευάγγελος Χεκίμογλου

Διδάκτωρ οικονομολόγος, έφορος Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης

Η Συνοικία της Ικεσίας. Ιστορικό σχέδιασμα για την περιοχή των Ενκαντάδας, 15ος-20ός αιώνας

Συνήθως η προσοχή μας απορροφάται από το ρωμαϊκό μνημείο που οι κάτοικοι της περιοχής ονόμαζαν Ενκαντάδας, αλλά ελάχιστα γνωρίζουμε για τους κατοίκους αυτούς και το περιβάλλον τους. Η ανακοίνωση εισαγάγει τον προβληματισμό για το πώς θα μπορούσε να καταρτιστεί ένα ιστορικό σχέδιασμα για τη συνοικία των Ενκαντάδας και τους κατοίκους της στην περίοδο από τον 15ο αιώνα ως τον 20ό. Συγκεκριμένα, αναφορά γίνεται στις εξής παραμέτρους:

- α. Χριστιανικές, μουσουλμανικές και εβραϊκές ονομασίες της περιοχής.
- β. Γεωγραφικές ιδιαιτερότητες (έδαφος, υδάτινες ροές, χλωρίδα).
- γ. Δημογραφικές μεταβολές, κυρίως βάσει των οθωμανικών φορολογικών απογραφών.
- δ. Ιεροί τόποι (εκκλησίες, τεμένη, συναγωγές, ιερά αγίων).
- ε. Σύμμιξη των θρησκευτικών ομάδων (εξισλαμισμοί, θρησκευτικά υβρίδια, γειτνιάσεις και διαχωρισμοί).
- στ. Αποξένωση των μικροϊδιοκτητών από την ακίνητη περιουσία τους μετά την πυρκαγιά του 1917. Διάλυση της παλαιάς συνοικίας.
- η. Νέοι ιδιοκτήτες της γης (Δ' τομέας του νέου σχεδίου).

Η ανακοίνωση στηρίζεται στη συνθετική χρήση των δημοσιευμένων πηγών, σε συνδυασμό με αρχειακές μαρτυρίες.

20. Βίλμα Χαστάογλου-Μαρτινίδη

Ομότιμη Καθηγήτρια Τμήματος Αρχιτεκτόνων Α.Π.Θ.

Με αφετηρία το cortijo των Μαγεμένων: Η αρχιτεκτονική των σεφαραδίτικων συγκροτημάτων κατοικίας – cortijos– στη Θεσσαλονίκη

Η παλαιότερη γνωστή απεικόνιση των Μαγεμένων του 1754 προσφέρει επίσης μια σπάνια παράσταση για τη μορφή της σεφαραδίτικης κατοικίας στη Θεσσαλονίκη, του cortijo που τις φιλοξενεί.

Ο όρος και ο τύπος του κορτίζο (κατοικία με αυλή) μεταφερμένος από τους Σεφαραδίτες από τη χαμένη πατρίδα της Ιβηρικής στις αρχές του 16ου αιώνα, ρίζωσε και εξελίχθηκε, μέσα στο χρόνο, από ατομική κατοικία με αυλή σε συγκρότημα κατοικιών που στέγαζαν πολλές οικογένειες. Το κορτίζο ήταν τυπικό του τρόπου κατοίκησης των λαϊκών εβραϊκών στρωμάτων στη Θεσσαλονίκη, όπως επίσης πολύ διαδεδομένο στις συνοικίες των Σεφαραδιτών Εβραίων στη ανατολική Μεσόγειο.

Οι διαθέσιμες πηγές για τη Θεσσαλονίκη αναφέρουν την ύπαρξη πολλών τέτοιων συγκροτημάτων κατοικιών γύρω από εσωτερική αυλή μέχρι την πυρκαγιά του 1917, χωρίς ωστόσο να δίνουν συγκεκριμένα τοπογραφικά, πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία για τον τύπο αυτόν, που υπήρξε θεμελιακό οργανωτικό σχήμα του ιστορικού ιστού της Θεσσαλονίκης.

Η εξάλειψη των φυσικών ιχνών των συγκροτημάτων αυτών από επάλληλες καταστροφές περιορίζει τη διερεύνηση του θέματος σε βιβλιογραφικά και αρχειακά ντοκουμέντα. Μέσα από αυτά, η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να παρακολουθήσει τη συγκρότηση των κορτίζος και την εξέλιξη της αρχικής μορφής του τύπου, η οποία βασίστηκε σε ραβινικούς κανονισμούς για τη στέγαση και την προστασία των ενδεών της κοινότητας. Θα αναλύσει τις πολεοδομικές και αρχιτεκτονικές διαστάσεις του και τη σημασία του ως χώρου συλλογικής ζωής. Τέλος, θα εξετάσει συγκριτικά στοιχεία από σωζόμενα κορτίζος σε άλλες σεφαραδίτικες κοινότητες που αναπτύχθηκαν στον βαλκανικό και μικρασιατικό χώρο (Πόλη, Σμύρνη, Προύσα, Μοναστήρι κ.ά.).

21. Έλλη Γκαλά-Γεωργιά

Πολιτικός Μηχανικός, Δρ Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής

Το ρυάκι των Incantadas: Μαρτυρίες και δεδομένα για την εδαφική εξέλιξη της περιοχής

Η περιοχή των Incantadas, λόγω της θέσης της στον άξονα της περιτειχισμένης πόλης, είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορία της Θεσσαλονίκης και άλλαξε πολλά πρόσωπα ακολουθώντας τις ιστορικές εξελίξεις. Η αξιοποίηση των διαθέσιμων τεχνικών δεδομένων και ιστορικών πληροφοριών προσφέρει σημαντικά στοιχεία που βοηθούν στην ανίχνευση της μορφολογίας της περιοχής και των μεταπλάσεων που υπέστη στη διάρκεια του χρόνου. Με τον τρόπο αυτό θα είναι ευκολότερο να δοθούν απαντήσεις σε ερωτήματα που συνδέονται με το εμβληματικό μνημείο αλλά και τον ευρύτερο χώρο.

- 7^η συνεδρία

Πρωτότυπα και αντίγραφα έργα: αναζητώντας τις νέες πολιτισμικές σημασίες των αρχαιοτήτων

22. Πολυξένη Αδάμ-Βελένη

Αρχαιολόγος-Θεατρολόγος, Έφορος Αρχαιοτήτων Πόλης Θεσσαλονίκης

Incantadas 1995-2017: η περιπέτεια των αντιγράφων

Βρισκόμαστε στο 1995 και η Θεσσαλονίκη ετοιμάζεται να γίνει Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό επανανακαλύπτει και τις Μαγεμένες και αρχίζει τις προσπάθειες να αποκτήσει αντίγραφά τους, μια προσπάθεια που θα ευδωθεί μετά από πολλές περιπέτειες είκοσι χρόνια και πλέον μετά. Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστεί όλη αυτή η διαδρομή μέχρι να φθάσουν τα αντίγραφα των Μαγεμένων στην πόλη και να εκτεθούν στη Διεθνή Έκθεση αρχικά και στη συνέχεια στην είσοδο Αρχαιολογικό Μουσείο, όπου φιλοξενούνται προσωρινά, μέχρι να βρουν την οριστική τους θέση στον σύγχρονο πολεοδομικό ιστό της πόλης.

23. Κυριάκος Ποζικίδης

Διδάκτωρ Οικονομικών, Διευθύνων Σύμβουλος ΔΕΘ-HELEXPO

Οι «Μαγεμένες» στη Θεσσαλονίκη. Η πολύμηνη προσπάθεια της ΔΕΘ-Helexpro να φέρει τις «Καρυάτιδες της Θεσσαλονίκης» στην πόλη, το ενδιαφέρον των 200.000 επισκεπτών και η οργανική ένταξη των γλυπτών στον αστικό ιστό.

24. Sophie Descamps

Προϊσταμένη Τμήματος Ελληνικών, Ετρουσκικών και Ρωμαϊκών Αρχαιοτήτων,
Μουσείο του Λούβρου

Η αποκατάσταση των πεσών των Incantadas και η παραγωγή αντιγράφων τους με αφορμή την έκθεση *Au royaume d'Alexandre le Grand* στο Παρίσι

Η περιοδική έκθεση που πραγματοποιήθηκε στο Λούβρο το 2011 έδωσε την ευκαιρία να συγκεντρωθούν, να μελετηθούν, να αποκατασταθούν και να δημοσιευθούν τα μακεδονικά έργα τέχνης που βρίσκονται στο μουσείο από τον 19ο αιώνα. Αντιπαραβλήθηκαν μαζί με πολλά άλλα αρχαία αντικείμενα που στάλθηκαν από τη Βόρεια Ελλάδα και εκτέθηκαν στο Παρίσι για διάστημα τριών μηνών, χάρη στη γενναιοδωρία των Εφορειών Αρχαιοτήτων και των μουσείων της περιοχής, με τη συμμετοχή πολλών Ελλήνων μελετητών. Ανάμεσα στα αριστουργήματα που εκτέθηκαν και που σχετίζονται με μνημεία της Θεσσαλονίκης της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής περιόδου, τα θραύσματα των Incantadas -τέσσερις πεσσοί με ανάγλυφες μορφές, τμήματα του επιστηλίου και της ζωφόρου- έλαβαν μια σημαντική θέση. Η αποκατάστασή τους είχε γίνει λίγα χρόνια νωρίτερα προκειμένου να γίνει έλεγχος της κατάστασης διατήρησης, καθαρισμός, ανίχνευση καταλοίπων χρωμάτων που ενδεχομένως διατηρούνταν και επιπλέον, να επαληθευθεί το αν οι μαρμάρινοι πεσσοί προσφέρονταν για χύτευση. Καθώς τα αποτελέσματα ήταν θετικά, οι μήτρες και τα εκμαγεία των τεσσάρων πεσών παρήχθησαν στο Λούβρο το 2015 από το Atelier de moulages de la Réunion des Musées Nationaux και απεστάλησαν την ίδια χρονιά στη Θεσσαλονίκη για τη Διεθνή Έκθεση της πόλης. Σήμερα εκτίθενται στο προστώο του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης. Η συμφωνία που υπεγράφη μεταξύ του Λούβρου, της Réunion des Musées Nationaux και της ΔΕΘ-Helexpro διευκρίνιζε ότι οι μήτρες έπρεπε να σταλούν ως συμβολικό δώρο της Γαλλίας προς την Ελλάδα.
